

Миронюк Тетяна Василівна

*студентка 4-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

КОНЦЕПЦІЯ ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства, питання господарсько-процесуальної відповідальності виступає досить дискусійним так, як сам термін «господарсько-процесуальна відповідальність» донині є відсутнім у господарсько-процесуальному законодавстві. Вважаємо, що подібне явище є досить важливим, як і будь-які правові норми, процесуальні норми повинні бути забезпечені змогою життя заходів державного примусу на випадок їхнього порушення.

Щодо самої концепції правової природи юридичної відповідальності єдині погляди серед вчених є відсутніми. Одні розглядають юридичну відповідальність винятково у негативному аспекті. Інші дотримуються концепції позитивної юридичної відповідальності та виділяють господарсько-правову відповідальність як цілісне правове явище з різними формами реалізації.

На нашу думку, вірно зазначає Н. В. Іванюта, вчений виділяє, що в господарському процесуальному праві питання наявності господарської процесуальної відповідальності є неоднозначним. Наголошує, одні автори визнають її самостійність та до її змісту включають всі діяння учасників судочинства, які підпадають під вплив так званих «негативних» процесуальних норм, що мають у собі елементи державного примусу, в результаті чого наступають чи можуть наступити несприятливі наслідки. Інші – юридичну відповідальність і державний примус визнають поняттями, тісно пов'язаними між собою, але не вважають їх тотожними [2, с. 40].

Господарсько-процесуальна відповідальність, на думку О. П. Подцерковного, – це застосування органами судової влади до учасників господарського процесу за порушення вимог господарсько-процесуального законодавства передбачених законом заходів державного примусу, виражених у формі несприятливих наслідків як процесуального, так і матеріально-правового характеру [1, с. 178]

А.А. Первушина зазначає, що господарсько-процесуальна відповідальність як вид юридичної відповідальності – це застосування органами судової влади до учасників господарського процесу за порушення вимог господарсько-процесуального законодавства передбачених законом заходів державного примусу, виражених у формі несприятливих наслідків як процесуального, так і матеріально-правового характеру [3, с. 326].

Звертаючи увагу, на законодавство України, можемо зазначити, що відповідно до Господарсько-процесуального кодексу України передбачено розгорнуту системи заходів господарсько-процесуальної відповідальності, а саме застосування санкцій. Порушення та недотримання норм яких, тягне за собою настання певних заходів. Перелік підстав застосування заходів процесуального примусу можна сформулювати, аналізуючи зміст статей 131–135 ГПК України: 1) попередження; 2) видалення із залу судового засідання; 3) тимчасове вилучення доказів для дослідження судом; 4) штраф [4].

Відповідно до статті 131 ГПК України заходи процесуального примусу за неповідомлення суду про неможливість подати докази, вилучення судом, або неподання таких доказів без поважних причин можуть застосовуватися такі, як тимчасове вилучення доказів для дослідження судом та штраф. Тимчасове вилучення доказів є превентивним процесуальним заходом оперативного реагування суду на дії, які протиправно перешкоджають здійсненню господарського судочинства, тоді як стягнення штрафу є формою господарської процесуальної відповідальності.

Досліджуючи всі різноманітні підходи та системи розгляду господарсько-процесуальної відповідальності, найбільш повним і точним визначенням відповідальності за неповідомлення суду про неможливість подати докази, вилучення судом, або неподання таких доказів без поважних причин у господарському процесі є наступне: це передбачені санкціями господарсько-процесуальних норм несприятливі наслідки майнового чи організаційного характеру, яких сторона по справі зазнає у випадках як несумлінної поведінки, так і скоєного правопорушення, що спрямовані на утвердження законно-

сті і формування поважного ставлення до закону та суду і є інструментом здійснення завдань судочинства.

Заходи процесуального примусу застосовуються судом через постановлення ухвали.

Зазначимо, що інститут заходів процесуального примусу став чітко вираженим лише за чинної редакції ГПК України, вважаємо, ця дія є однією із найпозитивніших досягнень процесу реформування кодексу.

Отже, можна зробити висновок, що звертаючись до роз'яснень про господарсько-процесуальну відповідальність чинна редакція ГПК України є більш прогресивною з позиції систематизації засобів впливу на учасників процесу, які недобросовісно виконують процесуальні обов'язки, зловживають правами та перешкоджають здійсненню судочинства. Однак до цього часу залишаються неврегульованими окремі моменти, пов'язані із іншими підставами, які є поважними причинами притягнення до відповідальності в господарському процесі. Зокрема, нагальним є питання закріплення господарськопроцесуальної відповідальності як інституту в ГПК України. Формування і застосування такого інституту спонукає учасників процесу дотримуватися процесуальних норм, що зумовить підвищення якості правосуддя та швидкості розгляду справ.

Список використаних джерел:

1. Господарське процесуальне право: підручник / О.П. Подцерковний та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Картузова. Харків: Одиссей, 2012. 400 с.
2. Іванюта Н.В. Юридична відповідальність як складова охоронної функції господарського процесуального права. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 2 (63). С. 40–44.
3. Первушина А.А. Відповідальність сторін як учасників господарського процесу. *Evropsky politicky a pravni diskurz*. 2015. Sv. 2. Vyd. 1. С. 325–330.
4. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06. 11. 1991 р. № 1798-XII (в ред. від 05. 08. 2021 р.). // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>

Науковий керівник: асистент Топал А. С.